

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai
sprk@sprk.gov.lv

Rīgā, 2025.gada 23.aprīlī
Nr. 13/2025

Par konsultāciju dokumentu par grozījumiem kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikā

Biedrība Latvijas siltumuzņēmumu asociācija (LSUA) ir iepazinusies Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (SPRK) sagatavoto konsultāciju dokumentu par grozījumiem kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikā (Metodika) un ar šo nosūta komentārus un ieteikumus Metodikas redakcijas pilnveidošanai.

Izvērtējot publiskās konsultācijas dokumenta skaidrojošo sadaļu, pamanījām, ka tajā ir atsauces uz Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu metodiku, kas atrodas izstrādes procesā, bet tās gala redakcija publiskai apspriešanai vēl nav pieejama. Tā kā Metodikai ir tieša ietekme uz CSA uzņēmumu darbību nākotnē, tarifu aprēķināšanu, maksātspēju un drošas un nepārtrauktas siltumapgādes nodrošināšanu iedzīvotājiem, LSUA aicina grozījumus abās Metodikās gatavot un virzīt apstiprināšanai vienlaicīgi, vai šobrīd no Metodikas izņemt sadaļu, kas attiecas uz siltumapgādi, un to skatīt kopā ar grozījumiem Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu metodikā. Norādām, ka nav iespējams pilnvērtīgi izvērtēt Metodikas ietekmi, nezinot, kādā redakcijā tiks apstiprināti grozījumi Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu metodikā.

Savukārt, izvērtējot Metodiku spēkā esošās Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu metodikas kontekstā, LSUA pauž sekojošus ierosinājumus Metodikas redakcijas pilnveidošanai:

1. Par nomāto pamatlīdzekļu iekļaušanu RAB

Lūdzam izvērtēt nomāto pamatlīdzekļu iekļaušanu kapitāla izmaksās. SPRK iepriekšējo grozījumu saskaņošanas laikā norādīja, ka komersants tarifa aprēķina operatīvajās izmaksās var iekļaut nomas izmaksas un pamatlīdzekļu uzturēšanas izmaksas, bet kapitāla ieguldītājs, kam būtu jāsedz kapitāla finansēšanas izmaksas, ir aktīva īpašnieks. Tāpat sagatavotajā konsultāciju dokumentācijā par iespējamām izmaiņām siltumapgādes tarifu aprēķināšanas metodikā norādīts, ka nomāto aktīvu atjaunošanai nepieciešamā kapitāla atdeve būtu iekļaujama nomas maksā. Lūdzam skaidrot, vai šie apsvērumi ir balstīti uz citu normatīvo aktu nosacījumiem vai praktiskiem piemēriem! Mums zināmā prakse siltumapgādes nozarē liecina, ka šāda kārtība neatbilst faktiskajai situācijai. Jāpiekrīt, ka aktīva īpašnieks ir veicis sākotnējos ieguldījumus pamatlīdzekļa izveidei un komersanta kā nomnieka maksātā nomas maksa tarifā pēc būtības aizstāj pamatlīdzekļa nolietojumu, kuru tarifā būtu iekļāvis aktīva izveidotājs, ja tas pats pārvaldītu šos aktīvos. Kapitāla atdeves likmes

mērķis nav jau izveidoto aktīvu izveidošanas izmaksu atgūšana, bet gan nodrošināt, lai komersants gūtu samērīgu atdevi no izmantotā kapitāla un spētu piesaistīt līdzekļus ilgtermiņa ieguldījumiem, piemēram, pakalpojumu sniegšanai izmantoto pamatlīdzekļu atjaunošanai un attīstībai. Parasti pašvaldība kā aktīvu īpašnieks, tos iznomājot, vairs nesniedz pakalpojumu un tai nav lietderīgi uzturēt kompetences iznomāto aktīvu stāvokļa novērtēšanai un to atjaunošanas plānošanai. Praksē šo funkciju veic komersants, kas nomā aktīvus uz ilgtermiņa nomas līguma pamata, un sedz gan šo aktīvu uzturēšanas izmaksas, gan atjaunošanas izmaksas, lai spētu nodrošināt pakalpojumu. Mums zināmajos gadījumos siltumapgādes nozarē pašvaldība nomas maksu nosaka atbilstoši pamatlīdzekļu vērtībai un kapitāla atdevi tajā neiekļauj. Investīcijas pamatlīdzekļa atjaunošanā veic komersants un pēc tam, pamatojoties uz veiktajām investīcijām, pārņem pamatlīdzekli savā bilanci. Neiekļaujot nomātos pamatlīdzekļus RAB, to atjaunošanai nepieciešamos naudas līdzekļus nevar uzkrāt arī komersants, tādējādi tiek radīta nevienlīdzīga situācija ar citiem pakalpojumu sniedzējiem, kuriem aktīvs ir īpašumā. Situācijā, kad aizdotie aktīvi netiek ņemti vērā, aprēķinot vidējo svērto kapitāla izmaksu, komersantam ir ierobežotas iespējas veikt ieguldījumus siltumapgādes infrastruktūrā, kas ir būtiski pakalpojuma uzturēšanai un paplašināšanai. Attiecīgi, lūdzam izteikt Metodikas 6. un 7.punktu šādā redakcijā:

6. RAB vērtības aprēķinos iekļauj komersanta īpašumā vai valdījumā esošo aktīvu vai to daļu vērtību, kas nepieciešami efektīvai sabiedriskā pakalpojuma sniegšanai, tai skaitā arī aktīvos uzskaitītos maksājumus par dalību starptautiskajos dabasgāzes un elektroenerģijas pārvades infrastruktūras izveides projektos un saistības, kas izriet no lēmumiem par ieguldījumu izmaksu sadali, kuri ir pieņemti atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2013.gada 17.aprīļa Regulai Nr. [347/2013](#) (ES), ar ko nosaka Eiropas energoinfrastruktūras pamatnostādnes un atceļ Lēmumu Nr. [1364/2006/EK](#), groza Regulu (EK) Nr. [713/2009](#), Regulu (EK) Nr.714/2009 un Regulu (EK) Nr. [715/2009](#) (turpmāk – Regula Nr. [347/2013](#)).

7. RAB vērtībā neietilpst finanšu ieguldījumi, debitoru parādi, vērtspapīri un līdzdalība kapitālos, naudas līdzekļi, krājumi, pamatlīdzekļu izveidošanas un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas, nemateriālo ieguldījumu izveidošanas izmaksas, kā arī aktīvu vērtības daļa, kas finansēta no valsts, pašvaldības, ārvalsts, Eiropas Savienības, citas starptautiskas organizācijas un institūcijas finanšu palīdzības vai finanšu atbalsta, pamatlīdzekļi vai to vērtības daļa, kas iegūta par maksu (pieslēguma maksu), kura saņemta no lietotāja. RAB neiekļauj par citu pušu līdzekļiem izveidoto aktīvu (atskaitot siltumapgādes pakalpojuma nodrošināšanai nomāto infrastruktūru – siltumtrases un siltumavotus) vai to vērtības daļu pārvērtēšanas rezultātā radušās vērtības izmaiņas. RAB atbilst ilgtermiņa pakalpojumu sniegšanai piesaistītā kapitāla vērtībai (pašu kapitāls un ilgtermiņa kredīti).

2. Par kapitāla atdeves likmes diferencēšanu

Lūdzam SPRK izvērtēt iespēju noteikt kapitāla atdeves likmi atsevišķi ražošanai un pārējam pakalpojumu apjomam. Šobrīd Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodika pamatā tiek piemērota pārvades un sadales pakalpojumu sniedzējiem. Tomēr siltumenerģijas ražošana ir atšķirīgs pakalpojuma veids un, piemēram, elektroenerģijas nozarē enerģijas ražošana vispār nav regulēta. Atsevišķas likmes noteikšana ražošanai būtu lietderīga, jo:

- ✓ Ražošanas un sadales/pārvades pakalpojumiem ir atšķirīgi riska profili. Ražošanas aktīvi var saskarties ar lielākiem tirgus riskiem degvielas cenu svārstību un pieprasījuma svārstību dēļ, savukārt, tīklu aktīviem parasti ir stabilāka, regulēta atdeve.
- ✓ Nosakot atsevišķu likmi siltumenerģijas ražošanai, tiek doti mērķētāki ieguldījumu signāli. Tieši siltumenerģijas ražošanā sagaidāma lielāka mainība un nepieciešamība pēc ieguldījumiem jaunās un efektīvās ražošanas tehnoloģijās.
- ✓ Atsevišķas kapitāla atdeves likmes nodrošinātu, ka tarifi precīzāk atspoguļo patiesās kapitāla izmaksas katram segmentam.

LSUA rīcībā ir informācija, ka līdzīga prakse atsevišķu kapitāla atdeves likmju noteikšanā tiek piemērota arī Igaunijā.

3. Par lietderīgās kalpošanas laikiem

Lūdzam pārskatīt siltumapgādes pakalpojumu sniegšanai nepieciešamo aktīvu lietderīgās lietošanas laikus Regulatora piedāvātajā Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikas 7.pielikumā. Noteiktajiem lietderīgās lietošanas laikiem nevajadzētu pārsniegt vismaz 2018.gada 13.februāra Ministru kabineta noteikumu Nr.87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs" 2.pielikumā norādītās nolietojuma normas. Konsultāciju dokumentā norādīts, ka pielikumā norādīti minimālie lietderīgās lietošanas laiki, un lūdzam pie šī principa pieturēties. Lietderīgās lietošanas laiks pat viena tipa iekārtām var atšķirties atkarībā no iekārtu ražotāja dotās specifikācijas vai ekspluatācijas apstākļiem. Ja Metodikas 7.pielikumā nolietojuma normas nosaka pārāk augstas, tiek apdraudēta spēja atdot aizdevumus, kas izmantoti pamatlīdzekļa izveidošanai. Vienlaikus, nosakot zemākas vērtības, netiek liegta iespēja komersantiem RAB aprēķinā norādīt ilgāku kalpošanas laiku saskaņā ar grāmatvedības uzskaiti. 7.pielikumā šobrīd norādītās vērtības neatbilst daudzu komersantu faktiskajai grāmatvedības uzskaiti, kas radītu papildu slogu tarifa projektu sagatavošanā un izskatīšanā. Ierosinām arī neizdalīt atsevišķi apakšgrupas pamatlīdzekļu kategorijai 3.punktā "Tehnoloģiskās iekārtas un mašīnas", nosakot tai kopējo minimālo lietderīgo lietošanas laiku - 10 gadi. Normatīvie akti, kas regulē grāmatvedības uzskaiti nenosaka nepieciešamību pēc tik detalizētas pamatlīdzekļu grupēšanas, līdz ar to pamatlīdzekļu saraksta pārveidošana atbilstoši šīs Metodikas prasībām būtu nesamērīgi liels administratīvais slogs.

Ierosinām noteikt, ka komersanti aktīviem, kas iegādāti līdz 2025. gada 31.decembrim, var saglabāt esošo grāmatvedības uzskaitē aktīvu klasifikāciju un minimālos lietderīgās lietošanas laikus. Un, sākot ar 2026. gada 1.janvāri vai gadījumos, kad komersants veic savu aktīvu pārvērtēšanu, iegādātajiem aktīviem piemērot lietderīgās lietošanas laiku saskaņā ar piedāvāto Metodikas 7.pielikumu "Siltumapgādes pakalpojumu sniegšanai nepieciešamo aktīvu klasifikācija un minimālie lietderīgās lietošanas laiki", kur veikti grozījumi šādās pozīcijās:

Nr.	Kategorija/grupa/apakšgrupa	Lietderīgās lietošanas laiks (gadi)
2.2.1.	Ūdensapgādes ārējie inženiertīkli	20
2.2.2.	Kanalizācijas ārējie inženiertīkli	20
2.2.4.	Siltumtīkli un trases	20
3.	Tehnoloģiskās iekārtas un mašīnas	10

4. Par uzkrātā nolietojuma korekciju un regulatīvo periodu

LSUA aicina pārskatīt Metodiku, nepārprotami nosakot, ka regulējums par regulatīvo periodu ir attiecināms arī uz siltumapgādes nozari, tādējādi arī CSA uzņēmumiem būs iespēja atspoguļot un norēķināties par starpību starp plānotajām un faktiskajām izmaksām, kā arī veikt korekcijas nākamajos tarifu periodos. Piedāvātās 33. , 33.¹ un 34. punktu redakcijas izprotam kā, attiecīgi,

- regulāru starpības starp plānoto un faktiskā nolietojuma izmaksu aprēķināšanu, kas tiek ņemta vērā, veidojot nākamā perioda tarifus, salīdzinoši operatīvi kompensējot starpību komersantam vai samazinot tarifu iedzīvotājiem;
- tiek precizēts, ka iepriekšējā regulatīvā perioda pēdējā tarifu perioda starpība starp prognozētajām un faktiskajām nolietojuma izmaksām tiek iekļauta regulatīvajā rēķinā un atspoguļota nākamā regulatīvā perioda pirmajā tarifu periodā. Attiecīgi nodrošinot, ka iepriekšējo periodu novirzes tiek ņemtas vērā nekavējoties, t.i. nākamajā tarifu ciklā;
- Uzkrātās kapitāla atdeves korekcija nosaka starpību starp plānotajām un faktiskajām kapitāla atdeves izmaksām, kas mūsaprāt neietekmē piemēroto kapitāla atdeves likmi, bet gan koriģē faktisko atdevi atbilstoši faktiskajām izmaksām.

Biedrība Latvijas siltumuzņēmumu asociācija atzinīgi vērtē SPRK līdzšinējo sadarbību nozares regulējuma veidošanā un līdz šim notikušās abu pušu speciālistu sanāksmes, un pauž gatavību turpināt konstruktīvu sadarbību nākotnē.

Ar cieņu

Valdis Vītolis

Biedrības Latvijas siltumuzņēmumu asociācija

Valdes loceklis

Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.